

УДК 657:355.1

JEL Classifications: M41, E24, H53

DOI 10.33244/2617-5932.4.2020.204-211

Ю. Ю. Томчук,

Університет ДФС України

e-mail: tomchukyuliia@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-3457-0162

МЕТОДИКА ОБЛІКУ НАРАХУВАНЬ ТА ВИПЛАТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ

У статті детально розглянуто нормативне забезпечення, методику, структуру, складові та основні елементи, з яких складається щомісячне грошове забезпечення кожного військовослужбовця. Обґрунтовано методику обліку нарахувань та виплат військовослужбовцям. Внесено пропозиції щодо спрощення існуючої методики розрахунків окремих виплат грошового забезпечення.

Ключові слова: грошове забезпечення, військовослужбовці, оклад, державний бюджет, облік, фінансування, заробітна плата.

Ю. Ю. Томчук. Методика учета начислений и выплат военнослужащим

В статье детально рассмотрены нормативное обеспечение, методика, структура, составляющие и основные элементы, из которых состоит ежемесячное денежное обеспечение каждого военнослужащего. Обосновано методику учета начислений и выплат военнослужащим. Внесены предложения относительно упрощения методики расчетов отдельных выплат денежного обеспечения.

Ключевые слова: денежное обеспечение, военнослужащие, оклад, государственный бюджет, учет, финансирование, заработная плата.

Метою статті є дослідження чинної методики виплат військовослужбовцям, їх класифікацію для подальшого вдосконалення структури та механізму виплат військовослужбовцям.

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення військовослужбовців стає одним з найважливіших показників їхньої боєздатності, посилення якості забезпечення матеріально-технічного стану, а також розвитку соціально-економічної сфери армії. Найбільш проблематичними у регулюванні є ті показники, які пов'язані з організацією, ефективністю та оплатою праці працівникам і військовослужбовцям. Це один з найважливіших показників, що характеризує рівень економічного та соціального стану суспільства і залежить передусім від продуктивності праці [9, с. 75]. Необхідно розглядати виплати військовослужбовцям як окремий механізм, який є основним джерелом доходу та життєзабезпечення оплати праці за проходження військової служби. Ця ділянка обліку потребує детального дослідження й удосконалення для формування цілісної картини щодо підвищення ефективності його розрахунків, спрощення нарахування та правильної організації бухгалтерського обліку, яка набуває важливого теоретичного і практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вивчення теорії, методології бухгалтерського обліку розрахунків із заробітної плати широко висвітлені в працях відомих вітчизняних науковців, таких як М. В. Божко [1, с. 25–30], М. В. Кужельний [3, с. 156–168], Ю. А. Кузьмінський [4, с. 30–33], В. В. Сопко [7, с. 64], Н. В. Шульга [9, с. 73]. Дослідження в галузі бухгалтерського обліку виплат військовослужбовцям детально розглядалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні проблеми розбудови Збройних сил України» [8]. Деякі доповіді стосувалися організації бухгалтерського обліку в умовах автоматизації процесів виплат військовослужбовцям. Проте у дослідженнях не розглянуто питання методики нарахування та виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних сил України.

Виклад основного матеріалу. Порядок і розміри матеріального (продовольчого, речового, медичного, квартирного), шляхового (підйома допомога, добові у процесі переміщення по службі) забезпечення, державного обов'язкового особистого страхування військовослужбовців, а також пенсійного забезпечення визначаються чинними законодавчими актами. Варто зазначити, що термін «заробітна плата» не використовується до військовослужбовців, замість нього вживається термін «грошове забезпечення». Так, згідно зі статтею 9 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [2] та постанови Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» [6], яка набрала чинності з 1 березня 2018 року, а також наказ міністра оборони України «Про затвердження Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних сил України та деяким іншим особам» [5] військовослужбовці Збройних сил України (далі – ЗСУ) та деякі інші особи одержують грошове і речове забезпечення за нормами, встановленими законодавством. Враховуючи вищезазначене, закономірною є потреба у своєчасній та достовірній інформації стосовно розрахунків з грошовим забезпеченням з погляду кожної зі сторін соціально-трудових відносин – держави і працівника. У таких умовах особливої актуальності набуває дослідження теоретичних і прикладних аспектів обліково-аналітичного забезпечення управління та контроль виплат військовослужбовцям з огляду на реформування і світову інтеграцію України.

Питання покращення виплати грошового забезпечення військовослужбовцям неодноразово піднімалося в законодавчих актах. Так, відповідно до проекту Закону України «Про Державний бюджет України» на 2019 рік передбачалося чергове підвищення грошового забезпечення військовослужбовців, особливо учасників бойових дій на Сході України. Розрахунок грошового забезпечення є досить складним і відповідальним процесом, який здійснюється у стислі строки між датою надання інформації щодо нарахування та виплатами військовослужбовцям.

Розглянемо детальніше основні елементи, з яких складається щомісячне грошове забезпечення кожного військовослужбовця. Насамперед це методика встановлення посадові окладів, які виплачуються у розмірах, визначених додатком 1 Постанови № 704, яка наведено в табл. 1.

Посадові оклади за розрядами тарифної сітки визначаються шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року (але не менше 50 % розміру мінімальної заробітної плати, встановленого законом на 1 січня календарного року), на відповідний тарифний коефіцієнт. У разі коли

посадовий оклад визначений у гривнях з копійками, цифри до 4,99 відкидаються, від 5 і вище – заокруглюються до десяти гривень [6].

Таблиця 1

Посадові оклади військовослужбовців ЗСУ

Особи офіцерського складу			
Посади	Тарифний розряд*	Тарифний коефіцієнт	Розмір окладу з 01.03.2018 (грн)*
Командир взводу	9–13	1,8–2,0	3 170–3 520
Командир роти	17–20	2,32–2,56	4 090–4 510
Командир батальйону	21–25	2,64–2,96	4 650–5 220
Командир полку	26–31	3,04–3,44	5 360–6 060
Командир бригади	35–39	3,76–4,08	6 630–7 190
Інші посади	<i>Наказ МОУ від 01.03.2018 № 90</i>		
Особи рядового, сержантського і старшинського складу (крім військовослужбовців строкової військової служби)			
Посади	Тарифний розряд*	Тарифний коефіцієнт	Розмір окладу з 01.03.2018 (грн)*
Курсант	1	1,40	2 470
Телеграфіст	2	1,45	2 550
Стрелець	3	1,50	2 640
Старший гранатометник	4	1,55	2 730
Нач. поста охорони та оборони	5	1,60	2 820
Нач. розвідувального пункту	6	1,65	2 910
Командир відділення	7	1,70	3 000
Командир бойової машини	8	1,75	3 080
Командир танка	9	1,80	3 170
Головний сержант взводу	10	1,85	3 260
Інструктор	11	1,90	3 350
Сержант-інструктор	12	1,95	3 440
Сержант-менеджер	16	2,24	3 950
Головний старшина бригади	22	2,72	4 790
Інші посади	<i>Наказ МОУ від 13.12.2018 № 627</i>		
Військовослужбовці строкової військової служби			
Посади	Тарифний розряд*	Тарифний коефіцієнт	Розмір окладу з 01.03.2018 (грн)*
Спостерігач	1	0,20	350
Стрелець	2	0,24	420
Старший санітар	3	0,28	490
Старший стрелець	4	0,32	560
Черговий по зв'язку	5	0,36	630
Начальник телеграфної станції	6	0,40	700
Інші посади	<i>Наказ МОУ від 13.12.2018 № 627</i>		

Джерело: розроблено автором на основі [6].

Примітка: * Тарифний розряд за кожною посадою визначений у штаті військової частини.

Оклади за військовими званнями військовослужбовцям встановлюються та виплачуються в розмірах, визначених у додатку 14 до постанови № 704 [6], аналогічно як посадові оклади. Коефіцієнти та результати множення розміру прожиткового мінімуму на відповідний тарифний коефіцієнт детально відображено в табл. 2.

Таблиця 2

Оклади за військовим званням (ОЗВ)

Військові звання	Тарифний коефіцієнт	Розмір окладу з 01.03.2018 (грн)
Рядовий (солдат)	0,30	530
Старший сержант	0,34	600
Молодший сержант	0,38	670
Сержант	0,42	740
Старший сержант	0,46	810
Старшина	0,50	880
Прапорщик	0,54	950
Старший прапорщик	0,58	1 020
Молодший лейтенант	0,60	1 060
Лейтенант	0,64	1 130
Старший лейтенант	0,68	1 200
Капітан	0,72	1 270
Майор	0,76	1 340
Підполковник	0,80	1 410
Полковник	0,84	1 480
Генерал-майор	0,88	1 550
Генерал-лейтенант	0,92	1 620
Генерал-полковник	0,96	1 690
Генерал армії України	1	1 760

Джерело: розроблено автором на основі [6].

Розглянемо на прикладі порядок розрахунку окладів за військовим званням військовослужбовців:

1. Полковник. Згідно з додатком 14 тарифний коефіцієнт становить 0,84, отже, оклад дорівнюватиме: $(0,84 \times 1\,760 \text{ грн}) = 1\,478,40 \text{ грн}$, округлюємо до 1 480 грн.

2. Підполковник. Оклад дорівнює: $(0,80 \times 1\,760 \text{ грн}) = 1\,408,00 \text{ грн}$, округлюємо до 1 410 грн, де 0,80 – тарифний коефіцієнт.

3. Капітан. Оклад дорівнює: $(0,72 \times 1\,760 \text{ грн}) = 1\,267,20 \text{ грн}$, округлюємо до 1 270 грн, де 0,72 – тарифний коефіцієнт.

4. Сержант. Оклад дорівнює: $(0,42 \times 1\,760 \text{ грн}) = 739,20 \text{ грн}$, округлюємо до 740 грн, де 0,42 – тарифний коефіцієнт.

5. Солдат. Оклад дорівнює: $(0,30 \times 1\,760 \text{ грн}) = 528,00 \text{ грн}$, округлюємо до 530 грн, де 0,30 – тарифний коефіцієнт [6].

Також військовослужбовцям (крім строкової військової служби) щомісячно виплачується надбавка за вислугу років на військовій службі у відсотках посадового

окладу (за основною чи тимчасово займаною посадою) з урахуванням окладу за військовим званням у таких розмірах: від 1 до 5 років – 25 %; від 5 до 10 років – 30 %; від 10 до 15 років – 35 %; від 15 до 20 років – 40 %; від 20 до 25 років – 45 %; від 25 і більше років – 50 % [6].

Військовослужбовцям (крім строкової військової служби) щомісячно виплачується надбавка за особливості проходження служби в розмірах до 100 % посадового окладу, окладу за військове звання та надбавки за вислугу років залежно від складності та важливості виконуваних обов'язків [6]. Саме з 1 січня 2019 року ця надбавка становить 65 %.

Це основні доплати на надбавки, не враховуючи доступ до державної таємниці, а тим, хто виконує службові обов'язки в умовах режимних обмежень у зв'язку з роботою, що передбачає доступ до державної таємниці відповідно до функціональних обов'язків, займається розробкою, виготовленням, обліком, зберіганням і використанням документів, виробів та інших матеріальних носіїв секретної інформації, приймає рішення з цих питань або здійснює постійний контроль за станом охорони державної таємниці, виплачується надбавка до посадових окладів [5]. Також є преміювання, здійснюється щомісячно, але не менше 10 % посадового окладу, встановлює міністр оборони України для відповідних категорій військовослужбовців виходячи з наявного фонду грошового забезпечення, передбаченого в кошторисі Міністерства оборони України, та особливостей проходження військової служби [6].

Детально описавши методику та механізм розрахунку грошового забезпечення, все ж таки підрахувати розмір грошового забезпечення військовослужбовців досить складно, адже щомісяця нараховується велика кількість додаткових виплат, обсяг яких може коливатися залежно від наявності коштів на виплату грошового забезпечення.

З огляду на зазначене, Міністерство оборони України вирішує питання збільшення грошового забезпечення військовослужбовців, які не потягнуть за собою підвищення військових пенсій, видатки на яку в декілька разів більші, ніж на оптимізацію грошового забезпечення. Згідно з чинним законодавством такі суперечності неминучі, тому пошук доцільно вести лише в напрямі оптимізації та вдосконалення методики нарахування грошового забезпечення військовослужбовців з урахуванням досвіду провідних країн та країн-членів НАТО.

Пропонуємо спрощення нарахування грошового забезпечення, яке можливе вирішити таким чином:

1. Кардинально змінити існуючий механізм нарахування премій військовослужбовцям. Для цього необхідно зменшити кількість тарифних коефіцієнтів, відв'язавши розрахунок премії від посадових окладів; установити фіксовані тарифні коефіцієнти для кожної категорії військовослужбовців (для офіцерського, сержантського та старшинського складів). Тобто розрахунок премії здійснювати шляхом множення фіксованих тарифних коефіцієнтів для кожної категорії військовослужбовців, що, у свою чергу, приведе до більш доцільного нарахування грошового забезпечення.

2. Підвищення ефективності та наочності нарахування грошового забезпечення військовослужбовцям, що значно прискорить час обробки інформації та проведення розрахунків.

Висновки і перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. У статті обґрунтовано методику обліку нарахувань і виплат військовослужбовцям та варіанти удосконалення структури грошового забезпечення.

Система нарахування грошового забезпечення військовослужбовців досить об'ємна, вона включає більше десятка різних видів виплат і доплат: за військове звання, посаду, стаж служби, особливості служби, участь у бойових операціях, премії тощо. Система грошового забезпечення військовослужбовців є недосконалою, що великою мірою зумовлено переважанням у ній виплат, які виконують заохочувальну роль і не можуть бути стимулом до праці. До того ж ця система є досить непрозорою і складною, що додатково гальмує підвищення престижу військової служби. Реформування системи грошового забезпечення військовослужбовців через удосконалення її структури в контексті збільшення частки посадових окладів і за військовим званням, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності військової служби на ринку праці ЗСУ.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є удосконалення методики бухгалтерського обліку Збройних сил України, обґрунтування правильності застосування нормативно-правових актів ведення обліку та складання звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Божко В. М. Колективно-договірне регулювання заробітної плати: дис. ... кандидата юрид. наук: спец. 12.00.15. Харків: Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2001. 203 с.
2. Закон України: від 20.12.1991 № 2012-XII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>
3. Кужельний М. В. Організація обліку: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
4. Кузьмінський Ю. А. Обліково-аналітичні можливості системи бухгалтерського (фінансового) обліку в забезпеченні управління ризиками. Київ: КНЕУ, 2017. С. 30–33.
5. Наказ міністра: від 07.06.2018 № 260. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0745-18>
6. Постанова Кабінету Міністрів України: від 30.08.2017 № 704. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF>
7. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2000. 578 с.
8. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів. URL: http://mil.univ.kiev.ua/files/40_1409078009.pdf
9. Шульга Н. В. Сутність оплати праці, її форми і системи. Київ: КНЕУ, 2002. С. 73–77.

REFERENCES

1. Bozhko V. M. (2001). *Kolektyvno-doghovirne rehuljuvannja zarobitnoji platy* [Collectively contractual wage control] (Candidate dissertation). Kharkiv: Kharkivskijj derzhavnyj pedagoghichnyj un-t im. Gh. S. Skovorody.
2. Zakon Ukrainy: vid 20.12.1991 № 2012-XII [Law of Ukraine]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>
3. Kuzhelnuy M. V. (2010). *Orhanizatsiya obliku: pidruchnyk* [Accounting organization: textbook]. Kyjiv: Centr uchbovoji literatury.

4. Kuzjminskij J. A. (2017). Oblikovo-analitychni mozhlyvosti systemy bukhghaltersjkoĝo (finansovogho) obliku v zabezpečenni upravlinnja ryzykamy [Accounting and analytical capabilities of the system of accounting (financial) accounting in the provision of risk management]. Kyjiv: KNEU.

5. Nakaz Ministra Ukrayiny: vid 07.06.2018 № 260 [Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0745-18>

6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny: vid 30.08.2017 № 704 [Decision of Cabinet Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF>

7. Sopko V. V. (2000). Bukhghaltersjkyj oblik: navch. posibnyk [Accounting: Teaching manual]. Kyjiv: KNEU.

8. Tezy dopovidey vseukrayinskoyi naukovo-praktyčnoyi konferentsiyi molodykh vchenykh, adyunktiv, slukhachiv, kursantiv i studentiv [Abstracts of the All-Ukrainian scientific and practical conference of young scientists, adjuncts, students, cadets and students]. URL: http://mil.univ.kiev.ua/files/40_1409078009.pdf

9. Shuljgha N. V. (2002). Sutnistj oplaty praci, jiji formy i systemy [The essence of wages, its forms and systems]. Kyjiv: KNEU.

**Yuliia Tomchuk, PhD Student, University of the State Fiscal Service of Ukraine
Method of account of extra charges and payments to the servicemen**

The normative providing, method, structure, constituents and basic elements that the monthly cash cover of every serviceman consists of is in detail considered in the article. Grounded method of account of extra charges and payments servicemen. Suggestions are brought in relation to simplification of method of calculations of separate payments of cash cover.

The purpose of the article is researches of operating method of payments servicemen, their classification, for subsequent perfection of structure and mechanism of payments servicemen.

In the course of the research, the general scientific methods of theoretical and empirical knowledge, the method of analysis and synthesis are used, it is possible to harmonize and systematize the main aspects of the methodology and organization of payroll accounting for servicemen.

An author is offer simplification of extra charge of cash cover, which is possible to decide such ways. At first, it is expedient to change the existent mechanism of extra charge of bonuses servicemen. It is for this purpose necessary: to decrease the amount of tariff coefficients, uniting the calculation of bonus from post salaries; to set the fixed tariff coefficients for every category of servicemen. That after the offered rules the calculation of bonus will be carried out by the increase of the fixed tariff coefficients for every category of servicemen. The second Increase of efficiency and evidentness of extra charge of cash cover servicemen, that will accelerate time of treatment of information and leadthrough of calculations considerably.

The system of extra charge of cash cover of servicemen is bulky enough and multilevel: it includes more than ten of different types of payments and additional charges: for a military rank, position, experience of service, feature of service, participation, in battle operations, bonuses and others like that. It predetermines the large enough loading on the workers of financially-economic service. The system of cash cover of servicemen is imperfect, that it is in a large measure predefined predominance in it of payments, which carry out an encouraging role and cannot be a stimulus to labor. Besides this system is opaque enough and difficult, that additionally brakes

the increase of prestige of military service and transition to completing of the Ukrainian army. Reformation of the system of cash cover of servicemen through the improvement of its structure in the context of increase of part of post salaries and after a military rank which in same queue will be instrumental in the increase of competitiveness of military service at the market of labor and economic effect from the budgetary financing of maintenance of personnel of Armed Forces of Ukraine (AFU).

Key words: *cash cover, servicemen, salary, the state budget, account, financing, accounting, money security, official salary, accounting automation, Armed Forces of Ukraine (AFU), salary.*

Стаття надійшла до редакції 16 січня 2020 року